

19.02.2024

**ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΕΦΡΑΙΜ: Ο ΦΙΛΟΘΕΙΤΗΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΣ Ι. ΜΟΝΗΣ
ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ**

Μια βιωματική εξομολόγηση

Δεκαεννέα ετών ήμουν, ενθυμούμαι, όταν επήρα τον δρόμο για το Περιβόλι της Παναγίας μας, το Άγιον Όρος. Τον δρόμο αυτόν προς τον Μοναχικό βίον μου τον υπέδειξε η ενάρετος και φιλομόναχος μητέρα μου - νυν Μοναχή Θεοφανώ.

Εις τα πρώτα έτη της δυστυχίας της Κατοχής, όταν είχα διακόψει χάριν εργασίας το Γυμνάσιο, ήλθε σε μίαν από τις δύο εκκλησίες των Παλαιοημερολογιτών εις τον Βόλο ένας ιερομόναχος Αγιορείτης ως εφημέριος. Αυτός ήταν καλογέρι του Γέροντος Ιωσήφ του ησυχαστού, καθώς τον έλεγε. Αυτός ο Αγιορείτης ιερομόναχος στάθηκε δι' εμένα εκείνον τον καιρόν πολύτιμος σύμβουλος και βοηθός εις την πνευματική μου πορεία. Τον έκαμα Πνευματικόν και με τις διηγήσεις του και τις συμβουλές του εις ολίγον καιρόν άρχισα να αισθάνομαι την καρδίαν μου να ξεμακραίνει από τον κόσμο και να προσκολλάται προς το Άγιον Όρος. Μάλιστα, όταν μου μιλούσε δια την ζωήν του Γέροντος Ιωσήφ, κάτι εφλέγετο μέσα μου, και διάπυρος εγένετο η ευχή και ο πόθος μου, πότε να τον γνωρίσω.

Όταν ήλθε πλέον η ώρα -Σεπτεμβρίου είκοσι έξι 1947- ένα караβάκι μας έφερε αργά-αργά ένα πρωινό από τον κόσμο προς το αγιώνυμο Όρος· ωσάν να ειπεί κανείς από την όχθη τον πρόσκαιρου προς την αντίπερα της αιωνιότητας. Εις την σκάλα της Αγίας Άννης περίμενε ένα σεβάσμιον Γεροντάκι, ο Γέρο- Αρσένιος. - Δεν είσαι συ ο Γιαννάκης από το Βόλο; με ερωτά. - Ναι, του λέγω, Γέροντα, αλλά πως με ξέρετε; - Α, λέγει, ο Γέροντας Ιωσήφ το ξέρει από τον Τίμιον Πρόδρομο. Του εμφανίστηκε απόψε και του είπε: "Σου φέρνω ένα προβατάκι, βάλε το στην μάνδρα σου".

Εγώ, κόλλησε η σκέψη μου εις τον Τίμιον Πρόδρομο, τον προστάτη μου, εις τον οποίου την ημέραν της γεννήσεως γεννήθηκα. Αισθανόμουν πολλή ευγνωμοσύνη δια την φροντίδα του αυτήν. - Λοιπόν, Γιαννάκη, πάμε, μου λέγει ο Γέρο Αρσένιος. Πάμε, διότι ο Γέροντας μας περιμένει. Ανηφορίσαμε. Τι αισθήματα! Όση δύναμιν και αν διαθέτη κανείς

δεν περιγράφονται. Το βράδυ εκείνο, μέσα στο Εκκλησάκι τον Τίμιο Πρόδρομο, που είναι λαξευμένο μέσα στην σπηλιά, έβαλα την μετάνοια της υποταγής μου. Εκεί μέσα εις το παραμικρό εκείνο φως γνώρισε η ψυχή μου με τον δικό της τρόπον την φωτεινή φυσιογνωμία του Αγίου Γέροντος μου.

Ήμουν ο μικρότερος της Συνοδείας κατά σωματική και πνευματική ηλικία και ο Γέρον Ιωσήφ υπήρξε ένας από τα μεγαλύτερα αγιορείτικα πνευματικά αναστήματα του καιρού μας. Έμεινα πλησίον του δώδεκα έτη μαθητευόμενος παρά τους πόδας του. Τόσο έζησε μετά ταύτα. Με αξίωσε ο Θεός να τον υπηρετήσω μέχρι τελευταίας αγίας του πνοής. Και ήταν άξιος πάσης υπηρεσίας· έναντι των πολλών του πνευματικών κόπων έναντι των αγίων του ευχών, τās οποίας μας άφησε βαρύτιμο πνευματική κληρονομίαν. Τον γνώρισα όντως θεοφόρο. Πνευματικός στρατηγός άριστος. Εμπειρότατος εις την πάλη κατά των παθών και των δαιμόνων. Δεν ήτο δυνατόν να έλθει πλησίον τον άνθρωπος, όσον εμπαθής και αν ήταν, και να μη θεραπευθεί. Αρκεί μόνον να τον έκαμνε υπακοή. Αναφερόμενος εις τους μοναχούς υπεράνω όλων έθετε την Χριστομίμητο υπακοή. Δια τους κοσμικούς πρόκρινε την νοερά προσευχή, αλλά πάντοτε τη υποδείξει εμπείρων οδηγών. Διότι είχε πολύ φοβηθεί το μάτι του από τις πλάνες των ανθρώπων.

- **Είδες άνθρωπον να μη συμβουλευέται ή να μην τηρεί τις συμβουλές; Εις ολίγον καιρόν περίμενε να τον δεις πλανεμένο.** Αυτό συχνά μας το έλεγε. Εις την τάξιν μας την ασκητική ήτο αυστηρότατος. Αγάπησε με όλη του την ψυχήν "νηστεία, αγρυπνία, προσευχή". Το ψωμάκι τον και το φαγάκι τον πάντοτε με μέτρον. Δεν έτρωγε δε φαγητό πρόσφατο, εάν γνώριζε ότι υπήρχε κάτι περίσσευμα της χθες ή τρίτης ημέρας. Εις ημάς όμως τους νέους ήτο μετριοπαθής ως προς την δίαιτα. Διότι διέβλεπε τόσες σωματικές αδυναμίες, όπου έκρινε ότι έπρεπε να μας οικονομήσει. Αλλ' ή επιείκεια του εφάινετο ωςάν να εξηντλείτο όλη εις αυτήν την συγκατάβαση. Πέραν τούτον σφόδρα απαιτητικός. Όχι ότι δεν γνώριζε να συγχωρεί σφάλματα ή να ανέχεται αδυναμίες, **αλλά ήθελε από ημάς να επιστρατεύομε όλες τις δυνάμεις ψυχής και σώματος εις την άσκηση.** Διότι έλεγε: « **ότι δεν δίνουμε να το χρησιμοποίηση ό Θεός, το χρησιμοποιεί ο άλλος. Δι' αυτό και ο Κύριος μας δίδει εντολή να τον αγαπώμεν εξ όλης ψυχής και καρδίας, δια να μη ευρίσκει τόπον και ανάπαυσιν ο πονηρός να σταθεί μέσα μας**».

Αγρυπνούσαμε κάθε νύκτα. Αυτό ήτο το τυπικόν μας. Απαιτούσε να αγωνιζώμεθα μέχρις αίματος, εναντίον του ύπνου και των αισχρών λογισμών. Εκείνος αγρυπνούσε σκοτεινά μέσα στο κελλάκι του με αχώριστο σύντροφο την αδιάλειπτο νοεράν προσευχή. Καίτοι

απομονωμένος εκεί μέσα έδειχνε ότι γνώριζε τι συμβαίνει έξω· πώς κινούμεθα ημείς και πώς πορευόμαστε. **Με μίαν απλή ματιά διάβαζε τους λογισμούς μας.** Καί, όταν έβλεπε ότι είχαμε ανάγκη τονώσεως πνευματικής, μας διηγείτο διάφορα θαυμαστά κατορθώματα των Αγιορειτών Πατέρων. Εις την διήγηση του ήτο χαριέστατος. Όταν μιλεί ήθελες συνεχώς να τον ακούς. Παρ' όλον όμως το φυσικό διηγηματικό του χάρισμα, όταν έφτανε να μας ομιλεί δια τον θείων φωτισμό, δια τις καταστάσεις της χάριτος, πολλές φορές έδειχνε ότι στενοχωρείται, διότι το πτωχό ανθρώπινο λεξιλόγιο δεν τον βοηθούσε να έκφραση εκείνα του τα βαθιά νοήματα. Έμενεν ωσάν άφωνος, ωσάν μακράν οπό ημάς, μη δυνάμενος να ομιλήσει δι' εκείνα όπου ευρίσκονται εις την υπεράγνωστον, υπέρλαμπρο, ακρότατη κορυφή των μυστικών λογίων εκεί όπου τα απλά και απόλυτα, τα άτρεπτα και απόρρητα μυστήρια της Θεολογίας.

Δεν είχε σπουδάσει ο Γέροντας μου Θεολογία. **Όμως θεολογεί με πολλή βαθύτητα.** Γράφει εις μία από τις επιστολές του· **«ο αληθής Μοναχός, όταν εν τη υπακοή και τη ησυχία καθάρισή τας αισθήσεις και γαληνιάση ο νους και καθαριστή η καρδιά του, τότε λαμβάνει χάριν και φωτισμό γνώσεως και γίνεται όλος φως, όλος νους, όλος διαύγεια· και βρύει θεολογία, όπου αν γράφουν τρεις δεν προλαμβάνουν το ρεύμα της χάριτος όπου βρύει κυματωδώς και σκορπίζει ειρήνη και άκρα ακινησία πασών εις όλον το σώμα. Φλογίζεται η καρδιά από θεία αγάπη και φωνάζει: Κρατεί, Ιησού μου, τα κύματα της χάριτος σου, ότι αναλύομαι ώσει κηρός. Και όντως αναλύεται μη βαστάζων. Και αρπάζεται ο νους εις την θεωρία, και γίνεται σύγκρασις, και μετουσιούται ο άνθρωπος, και γίνεται ένα με τον Θεόν, ώστε να μη γνωρίζει ή να χωρίζει τον εαυτόν του καθώς ο σίδηρος εις το πυρ, όταν ανάψει και αφομοίωση εις το πυρ.»**

Από τα λόγια του αυτά φαίνεται, ότι ο θείος γνώφος, τον οποίον καταυγάζει το άκτιστο φως, δεν του ήτο άγνωστος και απρόσιτος περιοχή, αλλά τον γνώριζε ως χώρον και τρόπον παρουσίας Θεού· ως μυστήριον απόρρητον, ως φως υπέρλαμπρο και υπερφανέστατο. Και τούτο διότι ο Γέροντάς μου γνώριζε να προσεύχεται. Πολλές φορές, όταν έβγαινε από την πολύωρο καρδιακήν προσευχή του, βλέπαμε το πρόσωπον του αλλοιωμένο και φωτεινό. Δεν είναι διόλου θαυμαστό το ότι το φως εκείνο μέσα εις το όποιον λούζετο συνεχώς η ψυχή του, κατά καιρούς περιέλουε εμφανώς και το σώμα του.

Εξ άλλου το φωτοστέφανο των Αγίων δεν είναι τίποτε άλλο παρά αυτή η ανταύγεια του άκτιστου φωτός της χάριτος, όπου λάμπει και χρυσαυγίζει μέσα τους. Η αγνότητα του

Γέροντος ήτο κάτι το θαυμαστόν. **Ενθυμούμαι, όταν έμπαινα το βράδυ εις το κελλάκι του, ευωδίαζε όλο. Η δε οσμή της προσευχής του αισθανόμουν να διαποτίζει ό,τι τον περιέβαλε, επηρεάζοντας όχι μόνον τις εσωτερικές αλλά και τις εξωτερικές μας αισθήσεις.**

Όταν μας ομιλούσε **δια την αγνότητα ψυχής και σώματος**, έφερνε πάντοτε ως παράδειγμα **την Παναγία μας**. - Δεν ημπορώ να σας περιγράψω, έλεγε, πόσον αρέσκει η Παναγία μας την σωφροσύνη και καθαρότητα. Επειδή αυτή είναι η μόνη αγνή Παρθένος δι' αυτό και όλους τοιούτους μας θέλει και αγαπά. Και πάλιν έλεγε· **δεν υπάρχει άλλη θυσία πλέον ευώδης εις τον Θεόν, όσον ή αγνότητα του σώματος, όπου αποκτάται με αίμα και αγώνα φρικτό. Και κατέληγε· βιαστείτε όθεν καθαρεύοντες την ψυχήν και το σώμα· μη δέχεσθε ποσώς αισχρούς λογισμούς.**

Αν ειπέτε δια την σιωπή, λόγον δεν έβγαζε χωρίς ανάγκης. Ιδιαίτερως την Μεγάλη Τεσσαρακοστή, όταν ήσαν μόνον των με τον Γερο- Αρσένιο, τηρούσαν σιωπή όλη την εβδομάδα. Ομιλούσαν μόνον από του Εσπερινού του Σαββάτου έως το Απόδειπνο της Κυριακής, και έκτοτε σιωπηλοί όλη την εβδομάδα. Με νοήματα συνεννοούντο. Και, επειδή πολλή ωφέλεια είχε ιδεί από την **άσκηση της σιωπής, απαγόρευε και εις ημάς να ομιλούμε μεταξύ μας·** μόνον δια τα απολύτως αναγκαία επέτρεπε να χαλούμε την σιωπή. Όταν μας έστελνε έξω του ησυχαστηρίου μας δια κάποιον "διακονίαν" **δεν μας επέτρεπε να μιλήσομε με κανένα.** Ενθυμούμαι, όταν επέστρεφα, πάντοτε μου έκαμε ακριβή εξέταση, εάν τήρησα απόλυτον υπακοή και σιωπή. Εις **παράβαση δύο-τριών λέξεων ο πρώτος μου "κανόνας" ήταν διακόσιες μετάνοιες.** Όμως ήξερε αυτός ο ουράνιος άνθρωπος με τόση δεξιολεχνία να θεραπεύει τα πάθη των υποτακτικών του, ώστε μόνον να έμεναν πλησίον του και γινόντουσαν άλλοι άνθρωποι. **Αλλά ολίγοι έμεναν.** Ενώ πολλοί πέρασαν.

Δεν ήτο εύκολο να μείνει κανείς κοντά του. Ιδίως την ταπεινότητα μου η πατρική του αγάπη μου έκαμε τόση παιδεία, όπου ίσως μερικών θα εφαινέτο απίστευτο, εάν ήκουον. Λόγου χάριν, εις τα δώδεκα έτη, όπου εζήσαμεν μαζί, μετρημένες φορές άκουσα το όνομα μου από το στόμα του. Δια να με προσφώνηση, να με φωνάξει, χρησιμοποιούσε όλους τους ονειδισμούς και όλα τα ανάλογα κοσμητικά επίθετα. Όμως τι στοργή μέσα εις αυτά τα περίτεχνα σκώμματα· Τι ενδιαφέρον αγνό πίσω από τους ονειδισμούς αυτούς! Και πόσον ευγνωμονεί τώρα η ψυχή μου δι' εκείνες τις χειρουργικές επεμβάσεις της καθαρότατης γλώσσης του!

Μείναμε εις την έρημο αρκετούς χρόνους. Αλλ' όμως από τις διάφορες κακουχίες σχεδόν όλοι ασθενήσαμε. Ο Γέροντας επήρε εις την προσευχή του την πληροφορία πως έπρεπε να κατεβούμε παρακάτω· όπως και έγινε. Εκεί το κλίμα ηπιότερον, οι κόποι μετριότεροι, και συνήλθαμε. Εκτός του Γέροντος· αυτός ήταν ασθενής εις όλη του την ζωή. Θέλετε από την νηστεία, θέλετε από τους κόπους της αγρυπνίας, από τον ιδρωτα της προσευχής ή από συνεργία πειρασμού, πάντως από όλα αυτά έφθασε να είναι όλος μία πληγή. Μιαν ήμερα τον ερώτησα: - **Γέροντα, γιατί κάμετε τώρα τόση νηστεία, έπειτα από τόση εξάντληση;** Και μου απήντησε: - **Τώρα, παιδί μου, νηστεύω να δώσει σε σας την χάριν Του ο αγαθός μας Θεός.**

Όμως, παρά τας σωματικές του ασθενείας και πόνους, αισθανόταν μέσα του **τόση ψυχική ευφορία και μακαριότητα, όπου δυσκολεμένος να την περιγράψει έλεγε ότι κάτι ωσάν Παράδεισος είναι μέσα του.** Τέλος ήλθε και ο καιρός της αναχωρήσεως του. Τον θάνατο τον ανέμενε εις όλη του την ζωήν. **Διότι η παραμονή του εδώ ήταν αγώνας και κόπος και πόνος. Λαχταρούσε η ψυχή του ανάπαυσιν και το σώμα του επίσης.** Και εις ημάς, παρ' ότι απ' αρχής μας είχε εμφυτεύσει έντονο την μνήμην του θανάτου, έκαμε πολύ ισχυρά εντύπωση η εξοικείωση του με το «**φοβερότατον του θανάτου μυστήριον**». Έδειχνε ότι ετοιμάζεται δια πανήγυρη. Τόσον η συνείδηση του τον πληροφορεί περί του **Θείου ελέους.** Όμως τις τελευταίες ήμερες έκλαυσε πάλιν πέραν τον συνηθισμένου. Του λέγει ο Γέρο-Αρσένιος, να τον παρηγόρηση: - **Γέροντα, τόσοι κόπους, τόση προσευχή κάματε εις όλη σας την ζωήν, τόσα κλάματα· πάλιν κλαίτε;** Τον κοίταξε ο Γέροντας και αναστέναξε: - **Ε, Γέρο Αρσένιε! Αλήθεια είναι αυτά όπου είπες, αλλά άνθρωπος είμαι. Μήπως γνωρίζω αν ήσαν αρεστά όσα έπραξα εις τον Θεόν μου; Αυτός Θεός είναι· δεν κρίνει καθώς ημείς οι άνθρωποι. Και μήπως θα ξαναγυρίσομε πάλιν εδώ δια να κλαύσωμεν; Ό,τι προλάβει τώρα ο καθένας μας. Όσο πενθήσει και κλαύση, τόσο θα παρακληθεί.**

Η αγάπη του προς την Παναγία μας είναι ανωτέρα πάσης περιγραφής. Μόνον που ανέφερε το όνομά Της τα μάτια του έτρεχαν. Την παρακαλούσε οπό καιρόν, να τον πάρη, να ξεκουραστεί. Και τον εισήκουσεν η Παντάνασσα. Τον πληροφορόρησε ένα μήνα πριν δια την αναχώρησίν του. Με κάλεσε τότε ο Γέροντας και μου υπέδειξε τι να ετοιμάσομε. Περιμέναμε Την παραμονή της κοιμήσεως του - **14 Αυγούστου 1959** - πέρασε να τον ηδεί ο κ. Σχοινάς από τον Βόλο, ήσαν γνώριμοι πολύ. - **Τι κάμετε, Γέροντα, του λέγει, πως έχει η υγεία σας;** - **Αύριο, Σωτήρη, αναχωρώ δια την αιώνια πατρίδα. Όταν ακούσης τις**

καμπάνες, να ενθουμηθής , τον λόγον μου. Το βράδυ εις την αγρυπνία της Κοιμήσεως της Παναγίας μας ο Γέροντας συνέψαλλε όσον ήδύνατο με τους Πατέρας. Εις την Θεία Λειτουργία την ώραν που κοινώνησε τα Άχραντα Μυστήρια είπε: **«εφόδιον ζωής αιωνίου».**

Ξημέρωσε 15η Αυγούστου. Ο Γέροντας κάθεται στην μαρτυρική του πολυθρονίτσα στην αυλή του ησυχαστηρίου μας. Περιμένει την ώραν και την στιγμήν. Είναι σίγουρος δια την πληροφορία που του είχε δώσει η Παναγία μας, αλλά βλέποντας την ώραν να περνά και τον ήλιον να ανεβαίνει του έρχεται κάτι **ωσάν στενοχώρια, ωσάν αγωνία δια την βραδύτητα.** Είναι **η τελευταία επίσκεψις του Πονηρού.** Με φωνάζει και μου λέγει: - **Παιδί μου, γιατί αργεί ο Θεός να με πάρη; Ο ήλιος ανεβαίνει και εγώ είμαι ακόμη εδώ!**

Βλέποντας εγώ τον Γέροντα μου να λυπήτε και σχεδόν να αδημονεί του λέγω με θάρρος :

- **Γέροντα μη στενοχωρήστε, τώρα εμείς θα κάνομε "ευχή" και θα φύγετε.** Σταμάτησαν τα δάκρυά του. Οι πατέρες, ο καθένας το κομποσχοίνι του και έντονο την ευχή. Δεν πέρασε ένα τέταρτο και μου λέγει: - **Κάλεσε τους Πατέρες να βάλουν μετάνοια, διότι φεύγω.** Βάλαμε την τελευταία μετάνοια. Έπειτα από λίγο

σήκωσε τα μάτια του υψηλά και έβλεπε επιμόνως επί δύο λεπτά περίπου. Κατόπιν γυρίζει, και πλήρης νηφαλιότητας και ανέκφραστου ψυχικού θάμβους μας λέγει: - **Όλα τελείωσαν, φεύγω, αναχωρώ, ευλογείτε!** Και με τις τελευταίες λέξεις έγειρε το κεφάλι του δεξιά, ανοιγόκλεισε δύο-τρεις φορές ήρεμα το στόμα και τα μάτια, και αυτό ήταν. Παρέδωκε την ψυχήν του εις χείρας Εκείνου τον οποίον πόθησε και δούλευσεν εκ νεότητος.

Θάνατος όντως οσιακός. Εις ημάς σκόρπισε αναστάσιμον αίσθησιν. Μπροστά μας είχαμε νεκρό και ήρμοζε πένθος, όμως μέσα μας ζούσαμε ανάστασιν. Και τούτο το αίσθημα δεν έλειψε πλέον με αυτό συνοδεύεται έκτοτε η ενδύμησις του αιμνήστου Αγίου Γέροντος. Επειδή αυτή καθ' εαυτήν η ζωή του υπήρξε δι' ημάς γραπτή και προφορική διδασκαλία· επειδή και γνωρίσαμε εξ ιδίας πείρας την δύναμιν των λόγων του· και επειδή υπό πολλών πιεστικώς από ετών παρακαλούμεθα να γράψομε περί του αγίου Γέροντος· ιδού όπου δια της παρούσης επιμελείας δίδομε εις αυτόν τον ίδιον την δυνατότητα να ομιλήσει δια μέσου των επιστολών του. Ο Γέρον Ιωσήφ ήταν αγράμματος κατά κόσμον - μόλις Δευτέρας Δημοτικού. **Όμως ήταν σοφός περί τα Θεία. Θεοδίδακτος.**

Το Πανεπιστήμιον της ερήμου, του έμαθε εκείνα των οποίων κυρίως έχομεν ανάγκην, τα **ουράνια**. Γνωρίζομε ότι θα ωφεληθούν δια των λόγων του Γέροντος οι μονάζοντες· Γνωρίζομε ότι θα ωφεληθούν οι εν κοσμώ τον αγώνα τον καλόν αγωνιζόμενοι. Εάν ωφελήσουν και κάποιοι άλλοι, αυτό ο Κύριος το γνωρίζει, και ακόμη ως ευδοκεί η αγαθότης Του.

Πάντως τα τοιαύτα μήτε ευκόλως ακούονται - χωρίς γενναίων φρόνημα - μήτε και γίνονται πράξης, χωρίς αγώνα και κόπο πολύν.

Επιλογή, μετάφραση, διαμόρφωση, σχόλια, ανάρτηση-προώθηση, Δρ. Γεωργίου Γεωργαδάκη, ιατρού (ggeorgad@gmail.com), Βόλος.

